

SPORAZUM O POGODBI ZA MEDNARODNI PREVOZ BLAGA PO CESTI (CMR)

(Zasebni prevod prečiščenega besedila po stanju 01.01.1993)

UVOD

Pogodbence, ki priznavajo, da bi bilo zaželeno poenotenje pogojev pogodb za mednarodni prevoz blaga po cesti, zlasti glede listin, ki se uporabljajo za tak prevoz, in glede odgovornosti prevoznika so se sporazumele o naslednjem:

I. POGlavJE

OBSEG UPORABE

1. člen

1. Ta sporazum se uporablja za vsako pogodbo o odplačnem prevozu blaga po cesti na vozilih, kadar sta s pogodbo določena prevzemni in namembni kraj v dveh različnih državah, od katerih je vsaj ena država pogodbenica, ne glede na sedež in državno pripadnost strank.

2. V tem sporazumu so z "vozili" mišljena motorna vozila, sestavljena vozila, priklopniki in polpriklopniki, kot so opredeljeni v 4. členu sporazuma o cestnem prometu z dne 19. septembra 1949.

3. Ta sporazum se uporablja tudi v primeru, kadar opravljajo prevoz, ki sodi v njegov okvir, države ali državne ustanove ali organizacije.

4. Ta sporazum se ne bo uporabljal:

- a. za prevoze, opravljene na podlagi kateregakoli mednarodnega poštnega sporazuma
- b. za prevoz posmrtnih ostankov
- c. za selitev povištva

5. Pogodbene stranke se zavezujejo, da ne bodo s posebnimi sporazumi, sklenjenimi med dvema ali več med njimi, spreminjale nobene določbe tega sporazuma, razen tedaj, ko gre za izključitev njene uporabe v njihovem obmejnem prometu ali za dovolitev uporabe tovornega lista, ki predstavlja blago pri prevozih, ki se opravljajo izključno na njihovem ozemlju.

2. člen

1. V primeru, ko se z blagom naloženo vozilo na delu svoje poti prevaža po morju po železnici, po notranjih vodnih poteh ali po zraku in se blago razklada s tega

prevoznega sredstva, izvzemši primer, v katerem prihaja do uporabe 14. člena, se ta sporazum vendarle uporablja za vso prevozno pot. Če pa se dokaže, da kakršnakoli izguba, škoda ali zamuda pri izročitvi blaga, ki je nastala med prevozom z drugimi prevoznimi sredstvi, ni posledica ravnanja ali opustitve cestnega prevoznika, temveč kakšnega drugega dogodka, ki se je mogel zgoditi edino med prevozom in zaradi prevoza s tem drugim prevoznim sredstvom se odgovornost cestnega prevoznika ne ugotavlja po tem sporazumu, temveč po poti, po kateri bi se odgovornost prevoznika z drugim prevoznim sredstvom ugotovila v primeru, če bi bila prevozna pogodba sklenjena samo med pošiljateljem in tem drugim prevoznikom, ustrezno pogojem, ki jih predpisuje zakon o prevozu blaga s tem drugim prevoznim sredstvom. Če pa ni predpisanih pogojev, se odgovornost cestnega prevoznika ugotovi po tem sporazumu.

2. Če je cestni prevoznik hkrati tudi prevoznik z drugim prevoznim sredstvom, se njegova odgovornost še vedno ugotavlja po določbah prvega odstavka tega člena, toda tako, kakor da bi kot cestni prevoznik in prevoznik z drugim prevoznim sredstvom predstavljala dve ločeni osebi.

II. POGLAVJE

OSEBE, ZA KATERE JE PREVOZNIK ODGOVOREN

3. člen

Po tem sporazumu je prevoznik odgovoren za dejanja in opustitve svojih sodelavcev ter vseh drugih oseb, ki jih uporablja za izvršitev prevoza, kadar ti in druge osebe ravnaajo v mejah svoje zaposlitve, kot da bi bila ta dejanja oziroma opustitve njegove lastne.

III. POGLAVJE

SKLENITEV IN IZVRŠITEV PREVOZNE POGODBE

4. člen

Prevozna pogodba je potrjena z izdajo tovarnega lista. Na obstoj ali veljavnost prevozne pogodbe ne vpliva, če tovarni list manjka, če ni pravilen ali če se izgubi. Zanj veljajo kljub temu določbe tega sporazuma.

5. člen

1. Tovorni list mora biti izdan v treh izvornikih, ki jih podpišeta pošiljatelj in prevoznik. Podpisi smejo biti natisnjeni ali nadomeščeni s pečatoma pošiljatelja in prevoznika, če to dovoljuje zakon države, v kateri je tovorni list izdan. Prvi izvod dobi pošiljatelj, drugi spremlja blago, tretjega pa obdrži prevoznik.

2. Kadar naj bo blago, ki se prevaža, naloženo na različna vozila, ali je različne vrste ali pa razdeljeno v razne skupine, imata pošiljatelj in prevoznik pravico zahtevati poseben tovorni list za vsako uporabljeno vozilo in za vsako vrsto oziroma količino blaga.

6. člen

1. Tovorni list mora navajati naslednje podatke:

- a. dan in kraj izstavitve
- b. ime in naslov pošiljatelja
- c. ime in naslov prevoznika
- d. kraj in dan prevzema blaga in kraj določen za izročitev
- e. kraj in naslov prejemnika
- f. običajni opis vrste blaga in zaobale ter za nevarno blago njegov splošno priznani opis
- g. število tovorkov in njihovo posebno označbo in številke
- h. kosmato težo blaga in drugače izraženo količino
- i. stroške v zvezi s prevozom (voznino, stranske pristojbine, carino in druge stroške od sklenitve pogodbe do izročitve)
- j. potrebna navodila za carinske in druge postopke.
- k. izjavo, da veljajo za prevoz določbe tega sporazuma, ne glede na kakršnekoli drugačne predpise.

2. Kadar je to potrebno, lahko navaja tovorni list tudi naslednje podatke.

- a. označbo, da prekladanje ni dovoljeno
- b. stroške, ki jih pošiljatelj prevzema nase
- c. znesek, ki mora biti plačan ob izročitvi
- d. izjavo o vrednosti blaga in znesek, ki pomeni poseben interes za izločitev
- e. pošiljateljeva navodila prevozniku glede zavarovanja blaga dogovorjeni rok, v katerem mora biti blago prepeljano
- f. seznam listin, ki so bile izročene prevozniku.

3. Stranki lahko navedeta v tovrnem listu tudi kakršnekoli druge podrobnosti, ki se jima zdijo koristne.

7. člen

1. Pošiljatelj je odgovoren za vse stroške, izgubo in škodo, ki jo pretrpi prevoznik zaradi tega, ker so bili nepravilni in neustrezni:

- a. podatki, navedeni v prvem odstavku 6. člena pod b), d), e), f), g), h) in j)
- a. b) podatki, navedeni v drugem odstavku 6. člena

- b. katerikoli drugi podatki ali navodila, ki jih je dal pošiljatelj, da bi se mogel izstaviti tovorni list, da bi se ti mogli vpisati vanj.

2. Če vpiše prevoznik na pošiljateljevo zahtevo v tovorni list podatke, omenjene v prvem odstavku tega člena, se šteje, da je to storil v pošiljateljevem imenu, razen če se ne dokaže nasprotno.

3. Če tovorni list ne vsebuje izjave, omenjene v prvem odstavku 6. člena pod k), je prevoznik odgovoren za vse stroške, izgubo ali škodo, prizadejano zaradi take opustitve tistemu, ki je upravičen razpolagati z blagom.

8. člen

1. Ob prevzemu blaga prevoznik preverja:

- a. pravilnost navedb v tovornem listu, ki se tičejo števila tovorkov ter njihovih označb in števil in
- b. na zunaj opazno stanje blaga in njegove zaobale.

2. Če prevoznik nima na razpolago primernih sredstev, da bi primerjal pravilnost navedb, omenjenih pod a) v prvem odstavku tega člena, zapiše na tovorni list svoje pridrške in navede razloge na katere jih opira. Prav tako navede razloge za kakršnekoli pridrške glede zunanjega stanja blaga in njegove zaobale. Taki pridrški pa za pošiljatelja niso obvezni, razen če je v tovorni list izrecno zapisal, da se z njimi strinja.

3. Pošiljatelj ima pravico zahtevati od prevoznika, da preveri kosmato težo blaga ali njegovo kako drugače izraženo količino. Prav tako lahko zahteva, naj preveri vsebino kosov. Ugotovitev preverjanja zapiše prevoznik v tovorni list.

9. člen

1. Tovorni list dokazuje pogodbene pogoje in prevoznikov prevzem blaga, dokler se ne dokaže nasprotno.

2. Če prevoznik ni zapisal v tovorni list posebnega pridrška, se domneva, da sta bila blago in njegova zaobala videti v dobrem stanju, ko ju je prevoznik prevzel, in da so se število tovorkov, njihove označbe in številke ujemali z navedbami v tovornem listu.

10. člen

Pošiljatelj odgovarja prevozniku za škodo, povzročeno osebam, priboru in drugemu blagu, ter za vse stroške, povzročene zaradi slabe zaobale blaga, razen če je bila napaka ob prevzemu očitna ali prevozniku znana, pa ni glede tega izrazil nikakršnega pridrška.

11. člen

1. Za carinske in druge postopke, ki naj bodo opravljeni pred izročitvijo blaga, mora pošiljatelj priložiti tovrnemu listu ali dati na razpolago prevozniku potrebne listine in ga oskrbeti z vsemi podatki, ki jih ta zahteva.

2. Prevoznik ni dolžan preizkušati, ali so take listine in podatki v redu in ali zadoščajo. Pošiljatelj odgovarja prevozniku za vso škodo, ki mu jo je povzročil s tem, da so take listine in podatki manjkali, da niso zadoščali ali niso bili v redu, razen če prevoznik ni pravilno ravnal ali je ravnal malomarno.

3. Za posledice izgube ali nepravilne uporabe listin, ki so navedene in priložene tovrnemu listu ali izročene prevozniku, odgovarja prevoznik kot pooblaščenec, le da odškodnina, ki gre v njihovo breme, ne more presežati one, ki bi jo bil dolžan plačati za izgubo blaga.

12. člen

1. Pošiljatelj ima pravico razpolaganja z blagom, zlasti pa sme zahtevati od prevoznika, naj zadrži blago v prevažanju, spremeniti kraj, v katerem naj bo blago izročeno, ali izročiti blago drugemu prejemniku, ne pa tistemu, ki je naveden v tovrnem listu.

2. Ta pravica preneha, ko je drugi izvod tovrnega lista izročen prejemniku ali ko prejemnik uveljavi svojo pravico po prvem odstavku 13. člena; od tega trenutka naprej mora ravnati prevoznik po nalogih prejemnika.

3. Prejemnik pa ima pravico razpolagati z blagom od trenutka izdaje tovrnega lista, če pošiljatelj vanj zapiše tako opombo.

4. Če odredi prejemnik v izvrševanju svoje pravice razpolaganja izročitev blaga komu tretjemu, ta nima pravice imenovati druge prejemnike.

5. Za pravico razpolaganja veljajo naslednji pogoji:

- a. pošiljatelj ali v primeru iz tretjega odstavka tega člena prejemnik, ki želi razpolagati, mora predložiti prevozniku prvi primerek tovrnega lista z novimi navodili in ga zavarovati proti vsem izdatkom, izgubam ali škodi, ki bi jih utegnil imeti z izvršitvijo takih navodil;
- b. izvršitev takih navodil mora biti možna takrat, ko prispejo k tistemu, ki naj jih izvrši, in ne sme ovirati prevoznika, da po običaju izpolni prevzeto obveznost, in tudi ne oškodovati pošiljateljev ali prejemnikov drugih pošiljk;
- c. navodila ne smejo imeti za posledico ločitev pošiljke.

6. Kadar prevoznik v skladu z določbami petega odstavka tega člena pod b) ne gre izvršiti prejetih navodil, mora to takoj sporočiti tistemu, ki mu je navodila dal.

7. Prevoznik, ki ne izvrši navodil, danih pod pogoji iz tega člena, ali jih izvrši, ne da bi zahteval predložitev prvega primerka tovrnega lista, odgovarja

upravičencu za vsako škodo ali izgubo, ki mu jo s tem povzroči.

13. člen

1. Po prispetju blaga v kraj, ki je določen za izročitev, ima prejemnik pravico zahtevati od prevoznika, naj mu proti potrdilu izroči drugi primerek tovrnega lista in blago. Če je blago izgubljeno ali če blago ne prispe po izteku roka, določenega v 19. členu, ima prejemnik pravico uveljavljati v svojem lastnem imenu pravico iz prevozne pogodbe.

2. Prejemnik ki izkoristi pravico iz prvega odstavka tega člena, mora plačati ves znesek, predviden v tovrnem listu. V primeru spora glede plačila prevoznik ni dolžan izročiti blaga, če mu prejemnik ne da varščine.

14. člen

1. Če je iz kakršnegakoli vzroka nemogoče ali če postane nemogoče izpolniti pogodbo po pogojih, ki so navedeni v tovrnem listu, preden prispe blago v kraj, ki je označen za izročitev, mora prevoznik zahtevati navodila od tistega, ki je upravičen razpolagati z blagom po določbah 12. člena.

2. Če pa so okoliščine take, da dopuščajo prevoz le pod drugačnimi pogoji, kot so navedeni v tovrnem listu, in prevoznik ni mogel v razumnem roku dobiti navodil od tistega, ki je upravičen razpolagati z blagom po določbah 12. člena, ukrene, kar se mu zdi najboljše za upravičenca.

15. člen

1. V primeru, ko okoliščine preprečijo izročitev po prispetju blaga v kraj, ki je določen za izročitev, mora prevoznik zahtevati od pošiljatelja navodila. Če prejemnik noče prevzeti blaga, ima pošiljatelj pravico razpolagati z njim, ne da bi moral predložiti prvi primerek tovrnega lista.

2. Celo tedaj, ko je odklonil prevzem blaga, lahko prejemnik vendarle zahteva predajo vse odtlej, dokler prevoznik ne dobi od pošiljatelja nasprotnih navodil.

3. Če nastopijo okoliščine, ki preprečujejo izročitev blaga, potem ko je prejemnik po svoji pravici iz tretjega odstavka 12. člena dal nalog, naj bo blago predano nekemu tretjemu, se uporabita prvi in drugi odstavek tega člena, kot da bi bil prejemnik pošiljatelj, ta tretji pa prejemnik.

16. člen

1. Prevoznik ima pravico do povračila svojih stroškov v zvezi z zahtevanjem navodil, kot tudi do povračila vseh stroškov v zvezi z izvršitvijo takih navodil, razen če je sam povzročil take izdatke z napačnim ravnanjem ali iz malomarnosti.

2. V primerih, ki so omenjeni v prvem odstavku 14. člena in v 15. členu, sme prevoznik takoj razložiti blago v imenu tistega, ki je upravičen z njim razpolagati in se šteje, da je s tem prevoz opravljen. Odslej ima blago v posesti na račun upravičenca. Sme pa zaupati blago tudi komu drugemu in v takem primeru ni v nobeni obveznosti, razen da mora tako drugo osebo izbrati z razumno skrbnostjo. Stroški po spremnici in vsi drugi izdatki gredo na račun blaga.

3. Prevoznik sme prodati blago, ne da bi čakal na navodila od tistega, ki ima pravico z njim razpolagati, če je blago tako, da bi se pokvarilo, če njegovo stanje opravičuje tako ravnanje ali če bi bili stroški uskladiščenja nesorazmerni z njegovo vrednostjo. Prav tako sme prodati blago tudi v drugih primerih, če ne dobi po izteku razumnega roka od tistega, ki je upravičen razpolagati z blagom, nasprotnih navodil, za katera lahko upravičeno pričakuje, da se bo ta po njih ravnal.

4. Če je bilo blago prodano po tem členu, dobi izkupiček po odbitku stroškov, ki obremenjujejo blago, na razpolago tisti, ki je upravičen razpolagati z njim. Če pa stroški presegajo protivrednost za prodano blago, ima prevoznik pravico do razlik.

5. Za postopek v primeru prodaje veljajo zakoni in običaji kraja, v katerem je blago.

IV. POGLAVJE

ODGOVORNOST PREVOZNIKA

17. člen

1. Prevoznik je odgovoren za popolno ali delno izgubo blaga ali za poškodbo, ki nastane od prevzema blaga do njegove izročitve, kot tudi za kakršnokoli zamudo pri izročitvi.

2. Prevoznik pa je prost odgovornosti, če je izgubo, škodo ali zamudo povzročil upravičenec z napačnim ravnanjem ali iz malomarnosti ali pa z navodili, ki niso bila dana kot posledica prevoznikove napake ali malomarnosti, ali če je izguba, škoda oziroma zamuda posledica naravne napake blaga ali okoliščin, katerim se prevoznik ni mogel izogniti ali pa njihovih posledic ni mogel preprečiti.

3. Prevoznik ni prost odgovornosti zaradi hib vozila, ki ga je s svoje strani uporabil za prevoz ali zaradi napačnega ravnanja a(i) malomarnosti tistega, od katerega je morda najel vozilo, ali pa njegovega sodelavca.

4. Pod pogoji iz drugega in petega odstavka 18. člena je prevoznik prost odgovornosti v primeru, ko je izguba ali škoda nastala zaradi posebne nevarnosti, ki izhaja iz ene ali več naslednjih okoliščin:

- a. če so bila uporabljena odprta nepokrita vozila in je bila njihova uporaba izrecno dogovorjena in zapisana v tovornem listu;
- b. če ni bilo v zaobali ali je bilo v slabi zaobali blago, ki se sicer po svoji naravi rado razsipa ali poškoduje;
- c. če gre za rokovanje, nakladanje, skladanje ali razkladanje, ki ga je opravil pošiljatelj, prejemnik ali nekdo, ki je ravnal v imenu pošiljatelja ali prejemnika;
- d. če gre za vrsto blaga, ki je po svoji naravi posebno izpostavljeno popolni ali delni izgubi ali poškodbi, zlasti zaradi razbitja, rjavenja, gnitja, sušenja, puščanja, normalnega razsipa ali pa zaradi moljev ali črvov;
- e. če so označbe ali številke na tovornih nezadostne ali nepopolne;
- f. če gre za prevoz živih živali.

5. V primeru, ko ga po tem členu ne zadene nikakršna odgovornost glede nekaterih okoliščin, ki povzročajo izgubo, poškodbo ali zamudo, je prevoznik odgovoren le toliko, kolikor so okoliščine, za katere je odgovoren po tem členu, pripomogle k izgubi, škodi ali zamudi.

18. člen

1. Breme dokazovanja, da je izguba, škoda ali zamuda nastala iz kakšnega vzroka, navedenega v drugem odstavku 17. člena, zadene prevoznika.

2. Kadar prevoznik ugotovi, da se da glede na okoliščine primera izguba ali škoda pripisati eni ali več nevarnosti, omenjenih v četrtem odstavku 17. člena, se domneva, da je to vzrok. Upravičenec pa ima v vsakem primeru pravico dokazati, da izgube ali škode v resnici ni mogoče popolnoma ali deloma pripisati neki od omenjenih nevarnosti.

3. Ta domneva ne velja v okoliščinah, ki so opisane v četrtem odstavku 17. člena pod a), če gre za nenavadno velik primanjkljaj ali izgubo celega tovorka.

4. Če je bilo blago prepeljeno z vozilom, ki je posebej opremljeno, da varuje blago pred toploto, mrazom, toplotnimi spremembami ali vlažnostjo zraka, prevoznik nima pravice do ugodnosti iz četrtega odstavka 17. člena pod d), razen če dokaže, da je ukrenil vse, kar je bil v danih okoliščinah dolžan ukreniti glede izbire, vzdrževanja in uporabe take opreme, in da je ravnal po vseh posebnih navodilih, ki so mu bila dana.

5. Prevoznik nima pravice zahtevati ugodnost iz četrtega odstavka 17. člena pod f), razen če dokaže, da je ukrenil vse kar je bil običajno dolžan ukreniti v danih okoliščinah, in da je ravnal po vseh posebnih navodilih, ki so mu bila dana.

19. člen

Šteje se, da je nastala zamuda pri izročitvi, če blago ni bilo izročeno v dogovorjenem roku ali če je v primeru, ko rok ni bil dogovorjen, čas dejanskega prevoza glede na dane okoliščine - in zlasti kadar gre za delni naklad, čas ki je v običajnih razmerah potreben za sestavitev popolnega naklada - presegel čas, ki ga je mogoče priznati skrbnemu prevozniku.

20. člen

1. Dejstvo, da blago ni bilo izročeno v tridesetih dneh po izteku dogovorjenega roka, če rok ni bil dogovorjen, pa v šestdesetih dneh od dneva, ko je prevoznik prevzel blago, se šteje za veljaven dokaz, da je blago izgubljeno, in ga upravičenec potem lahko šteje za izgubljeno.

2. Tak upravičenec lahko takrat, ko prejme odškodnino za izgubljeno blago, pisno zahteva, naj ga takoj obvestijo, če bi se blago v enem letu po izplačilu odškodnine našlo. Za tako zahtevo dobi pisno potrdilo.

3. V tridesetih dneh od prejema takega sporočila lahko gornji upravičenec zahteva predajo blaga proti plačilu zneska, ki izhaja iz tovarnega lista, in proti vračilu prejete odškodnine po odbitku vseh v to vključenih stroškov, ne da bi bil s tem zadržan kakršenkoli odškodninski zahtevak zaradi zamude pri izročitvi po 23. členu po in 26. členu, kadar ga je mogoče uporabiti.

4. Če ni zahtevka, ki ga predvideva 2. odstavek ali navodil, izdanih v roku tridesetih dni, kot to predvideva 3. odstavek, ali če je bilo blago najdeno šele leto dni po izplačilu odškodnine, razpolaga z njim prevoznik v skladu z zakonom kraja, kjer je blago.

21. člen

Če je bilo blago izročeno naslovniku, ne da bi mu bili zaračunani stroški povzeta, ki bi jih moral zaračunati prevoznik po prevozni pogodbi, je prevoznik odgovoren pošiljatelju za odškodnino, ki pa ne sme presegati zneska takih izdatkov; s tem pa niso zadržane njegove pravice, da uveljavlja zahtevak proti prejemniku.

22. člen

1. Kadar preda pošiljatelj nevarno blago prevozniku, mu mora natančno opisati pretečo nevarnost in, če je potrebno, navesti varnostne ukrepe. Če to sporočilo ni zapisano v tovarnem listu, zadene breme drugačnega dokazovanja, da je prevoznik

natančno poznal nevarnost, ki je zvezana s prevozom omenjenega blaga, pošiljatelja ali prejemnika.

2. Nevarno blago, za katero prevoznik v okoliščinah iz prvega odstavka tega člena ni vedel, da je nevarno, sme prevoznik brez odškodnine kjerkoli in kadarkoli razložiti, uničiti ali napraviti nenevarno. Pošiljatelj je poleg tega odgovoren prevozniku tudi za vse stroške, izgubo ali škodo, ki mu jo je povzročil s tem, da mu je blago predal za prevoz ali da ga je prevoznik prepeljal.

23. člen

1. Kadar je po določbah tega sporazuma prevoznik odgovoren za popolno ali delno izgubo blaga, je treba odškodnino za blago obračunati po njegovi vrednosti takrat, ko je bilo prevzeto za prevoz, v kraju, kjer je bilo prevzeto.

2. Vrednost blaga je treba ugotoviti po borzni ceni, če take cene ni, pa po dnevni tržni ceni; če ni ne borzne ne dnevne tržne cene, pa na podlagi običajne tržne vrednosti blaga iste vrste in kakovosti.

3. Odškodnina pa ne sme presegati 8,33 računskih enot za kilogram kosmate teže primanjkljaja.

4. Poleg tega je treba v primeru popolne izgube povrniti voznino, carino in druge stroške v zvezi s prevozom blaga, v primeru delne izgube pa stroške, sorazmerne izgubi; pravice do kakršnekoli druge odškodnine pa nima nihče.

5. Če v primeru zamude upravičenec dokaže, da je škoda nastala zaradi tega; mu mora prevoznik plačati zanj odškodnino, ki pa ne more presegati voznine.

6. Večjo odškodnino je mogoče zahtevati samo, če je bila navedena vrednost blaga ali vrednost posebne koristi zaradi dostavnega roka v skladu s členoma 24. in 26.

7. Računska enota navedena v tem členu je "posebna pravica vlečenja" kakor jo je določil "mednarodni denarni sklad". Vrednost navedena v 3. točki tega člena se preračuna v valuto države v kateri je sodišče, (ki zadevo obravnava), po vrednosti na dan sodbe ali na dan za katerega sta se sporazumeli udeleženci v sporu.

Vrednosti izražene v posebni pravici vlečenja se preračunajo v državi članici MMF (mednarodnega denarnega sklada) v domačo valuto na način, ki ga uporablja MMF tisti dan za svoje lastne obračune in nakazila. Vrednost domače valute v posebni pravici vlečenja države, ki ni članica MMF se obračuna na način, uveljavljen v tej državi.

8. Ne glede na zgornje, pa lahko država nečlanica MMF, katere zakonodaja ne dopušča uporabe določil 7. točke tega člena v trenutku sprejema zapisnika k CMR ali s svojim pristopom k njemu ali kadarkoli kasneje izjavi da je meja odgovornosti predvidena v 3. točki tega člena, ki se uporablja na njenem ozemlju 25 denarnih enot. Ta denarna enota je enaka 10/31 grama zlata čistosti 900/1000. Pretvarjanje le-te v domačo valuto se opravi na način, ki je skladen z zakonodajo te države.

9. Obračun naveden v zadnjem stavku 7. točke in pretvarjanje omenjeno v 8. točki tega člena, morata biti v okviru možnega taka, da izražata enako stvarno vrednost v domači valuti te države, kakor je izražena v računski enoti iz 3. točke tega člena. Po pologu listine predvidene v 3. členu zapisnika k CMR in ob vsaki spremembi načina obračuna ali vrednosti domače valute napram računski enoti ali denarni enoti bodo države to, oziroma način pretvorbe po 8. točki tega člena, sporočale splošnemu tajniku organizacije ZN.

24. člen

Pošiljatelj lahko proti dogovorjenemu doplačilu navede v tovrstnem listu vrednost blaga, ki presega mejo, postavljeno v tretjem odstavku 23. člena; v takem primeru nadomešča navedena vrednost to omejitvev.

25. člen

1. Kadar gre za poškodbo blaga, je prevoznik odgovoren za znesek, ki pomeni zmanjšanje njegove vrednosti, obračunan glede na vrednost blaga po prvem, drugem in četrtem odstavku 23. člena.

2. Odškodnina pa ne more presegati:

- a. zneska, ki ga je treba plačati za popolno izgubo, če je vsa pošiljka uničena;
- b. zneska, ki ga je treba plačati za delno izgubo, če je poškodovan le del pošiljke.

26. člen

1. Pošiljatelj lahko določi, proti dogovorjenemu doplačilu, znesek posebnega interesa pri pošiljki za primer izgube ali poškodbe ali prekoračenja določenega roka s tem, da zapiše ta znesek v tovrstni list.

2. Če je bil naveden poseben interes za izročitev, sme pošiljatelj zahtevati odškodnino za nadaljnjo izgubo ali dokazano škodo do zneska navedenega interesa, neodvisno od odškodnine po 23., 24. in 25. členu.

27. člen

1. Upravičenec ima pravico zahtevati obresti od pripadajoče mu plačljive odškodnine. Te obresti, ki znašajo 5% na leto, tečejo od dneva, ko je upravičenec to od prevoznika pisno zahteval, če tega ni storil, pa od dneva, ko se je začel spor.

2. Kadar zneski, na katere se opira obračun odškodnine, niso izraženi v valuti države, v kateri je zahtevano plačilo, jih je treba preračunati po tečaju, ki velja na dan izplačila v kraju, v katerem naj bo odškodnina izplačana.

28. člen

1. V primerih, ko daje po veljavnem zakonu izguba, škoda ali zamuda v zvezi s prevozom po tem sporazumu podlago za izven pogodbeno terjatev, se prevoznik

lahko sklicuje na njene določbe, ki izključujejo njegovo odgovornost ali pa določajo ali omejujejo znesek dolžne odškodnine.

2. Kadar nastane izven pogodbeno odgovornost za izgubo, škodo ali zamudo katere od oseb, katerim je prevoznik odgovoren po 3. členu, se taka oseba prav tako lahko sklicuje na določbe tega sporazuma, ki izključujejo prevoznikovo odgovornost ali pa določajo ali omejujejo znesek dolžne odškodnine.

29. člen

1. Prevoznik nima pravice sklicevati se na določbe tega poglavja, ki izključujejo ali omejujejo njegovo odgovornost ali prevračajo dokazno breme, če je škoda nastala zaradi njegovega namerno nepravilnega ravnanja ali zaradi take njegove opustitve, ki jo pristojno sodišče šteje za zlonamerno.

2. Ista določba velja, kadar gre za namenoma nepravilno ravnanje ali opustitev prevoznikovega predstavnika ali sodelavca ali katerekoli druge osebe, ki jo je prevoznik pritegnil k izvršitvi prevoza, če so ti predstavniki, sodelavci oziroma osebe ravnali v okviru svoje službe. Poleg tega v takem primeru ti predstavniki, sodelavci ali druge osebe nimajo pravice sklicevati se glede svoje osebne odgovornosti na določbe tega poglavja, omenjene v prvem odstavku.

V. POGLAVJE

ZAHTEVKI IN POSTOPKI

30. člen

1. Če prejemnik sprejme izročitev blaga, ne da bi v navzočnosti prevoznika opravil potreben pregled njegovega stanja ali mu izrazil pridržke in navedel izgubo ali škodo najkasneje ob izročitvi, kadar gre za izgubo ali škodo, ki je na zunaj vidna, oziroma v sedmih dneh od izročitve, izvzemši nedelje in državne praznike, kadar gre za izgubo ali škodo, ki na zunaj ni vidna - velja dejstvo, da je prevzel blago "na prvi pogled" za dokaz, da ga je prejel v stanju, kot je opisano v tovornem listu. Če gre za izgubo ali škodo, ki na zunaj ni opazna, je treba pismeno navesti omenjene pridržke.

2. Če sta prejemnik in prevoznik v redu pregledala stanje blaga, je dokaz o nasprotnem izidu pregleda dopusten samo v primeru izgube ali škode, ki ni na zunaj opazna, in to pod pogojem, da je prejemnik pisno sporočil pridržke prevozniku v sedmih dneh od pregleda, izvzemši nedelje in državne praznike.

3. Nikakršna odškodnina za zamudo pri izročitvi ne gre prejemniku, če ni pisno sporočil pridržka prevozniku v enaindvajsetih dneh od trenutka, ko mu je bilo blago dano na razpolago.

4. Pri računanju rokov iz tega člena se ne všteva dan izročitve, dan pregleda ali dan, ko je bilo blago dano na razpolago prejemniku, kakršen je pač primer.

5. Prevoznik in prejemnik sta dolžna nuditi drug drugemu vse upravičene olajšave za potreben pregled ali poizvedbe.

31. člen

1. V sporih, ki slede iz prevoza po tem sporazumu, lahko začne tožnik postopek pri sodišču katerekoli države pogodbenice, določenem v sporazumu med strankama, poleg tega pa pri sodišču države:

- a. v kateri ima toženec svoje stalno prebivališče ali svoj glavni poslovni sedež, poslovalnico ali zastopništvo, pri katerem je bila sklenjena prevozna pogodba, ali
- b. v kateri je kraj, kjer je prevoznik prevzel blago ali kraj, ki je naveden za izročitev, sicer pa pri nobenem drugem sodišču.

2. Kadar je glede terjatve, omenjene v prvem odstavku tega člena, začel teči postopek pred sodiščem, ki je pristojno po tem odstavku, ali kadar je glede kakšne take terjatve izreklo sodbo kakšno tako sodišče, ni mogoče začeti na isti podlagi novega postopka med omenjenima strankama, razen če sodbe, ki jo je izdalo prvo sodišče, ni mogoče izvršiti v državi, v kateri je bil sprožen novi postopek.

3. Ko postane sodba, ki jo je izdalo sodišče ene države pogodbenice v postopku, omenjenem v prvem odstavku tega člena, v tej državi izvršljiva, je izvršljiva tudi v vseh drugih državah pogodbenicah, brž ko so v taki državi izpolnjeni potrebni postopki. Ti postopki pa ne morejo dopustiti ponovnega spora.

4. Tretji odstavek tega člena se uporablja za protislovne sodbe, za sodbe zaradi izostanka in za sodne poravnave, ne uporablja pa se za sodbe, ki so izvršljive še pred pravnomočnostjo, in ne za pologe pravnih stroškov prisojene odškodnine zoper tožnika, čigar tožbeni zahtevek je bil v celoti ali deloma zavrnjen.

5. Varščina za stroške se ne zahteva v postopkih, ki sledijo iz prevoza na podlagi tega sporazuma, od državljanov držav pogodbenic, ki imajo stalno prebivališče ali poslovni sedež v kateri od teh držav.

32. člen

1. Pravica do vložitve tožbe v zvezi s prevozom po tem sporazumu zastara v enem letu. Kadar pa gre za namerno kršitev ali za malomarnost, ki je po zakonu pristojnega sodišča izenačena z namerno kršitvijo, zastara v treh letih. Zastaralni rok začne teči:

- a. v primeru delne izgube, škode ali zamude pri izročitvi - od dneva izročitve
- b. v primeru popolne izgube - trideseti dan po izteku dogovorjenega roka, če dogovorjenega roka ni, pa šestdeseti dan od dneva, ko je prevoznik prevzel blago
- c. v vseh drugih primerih - po izteku treh mesecev od dneva, ko je bila sklenjena prevozna pogodba.

Dan, od katerega začne teči rok za uvedbo postopka, se ne všteta v ta rok.

2. Pisni zahtevek zadrži zastaranje do dneva, ko prevoznik zavrne zahtevo s pisnim sporočilom in vrne zahtevi priložene listine. Če zahtevi delno ugotovi, zastaranje začne spet teči samo glede tistega dela terjatve, ki je še sporna. Breme dokazovanja, da

sta bila prejeta zahteva ali odgovor in vrnjene listine, zadene stranko, ki se opira na ta dejstva. Kasnejši zahtevki, ki se tičejo istega predmeta, ne zadrže zastaranja.

3. Zadržanje zastaranja se pod pogoji iz drugega odstavka tega člena presoja po zakonu pristojnega sodišča. Enako velja tudi za pretrganje zastaranja.

4. Zastarane tožbe ni mogoče uveljaviti niti v obliki nasprotnega zahtevka ali ugovora.

33. člen

Prevozna pogodba lahko vsebuje določilo o pristojnosti kakšnega razsodišča; pogoj pa je, da je v njem določeno, da bo razsodišče uporabljajo ta sporazum.

VI. POGLAVJE

DOLOČBE O ZAPOREDNEM PREVOZU, KI GA OPRAVI PREVOZNIK

34. člen

Če je prevoz po isti pogodbi opravilo več zaporednih cestnih prevoznikov, je vsak od njih odgovoren za celoten prevoz; po vrsti drugi prevoznik in vsak naslednji prevoznik postane pogodbeni stranka v zvezi s prevozom, s tem da prevzame blago in tovorni list.

35. člen

1. Prevoznik mora ob prevzemu blaga od prejšnjega prevoznika temu izdati v redu podpisano in datirano potrdilo. Pri tem zapiše svoje ime in naslov v drugi primerek tovrnega lista. Kadar je to izvedljivo, zapiše v drugi primerek tovrnega lista in v potrdilo tudi pridrške, kakršni so omenjeni v drugem odstavku 8. člena.

2. Za razmerja med zaporednimi prevozniki velja določba 9. člena.

36. člen

Razen v primeru nasprotnega zahtevka, je mogoče začeti zakonski postopek glede odgovornosti za izgubo, škodo ali zamudo edino proti prvemu prevozniku, proti zadnjemu prevozniku ali proti prevozniku, ki je opravljal tisti del prevoza, med katerim se je zgodil primer, ki je povzročil izgubo, škodo ali zamudo. Postopek je mogoče začeti sočasno proti več prevoznikom.

37. člen

Prevoznik, ki je plačal odškodnino po določbah tega sporazuma, ima pravico zahtevati njeno povračilo skupaj z obrestmi ter vsemi stroški in izdatki, ki so zvezani s terjatvijo, od drugih prevoznikov, ki so bili udeleženi pri prevozu, to pa pod naslednjimi pogoji:

- a. Prevoznik, ki je odgovoren za izgubo ali škodo, je edini odgovoren tudi za odškodnino, bodisi da jo ima izplačati on sam ali kakšen drug prevoznik.
- b. Kadar je izgubo ali škodo povzročilo ravnanje dveh ali več prevoznikov, mora vsak od njih izplačati znesek, sorazmeren njegovemu delu odgovornosti. Če ni mogoče razdeliti odgovornosti, pa je vsak prevoznik odgovoren sorazmerno delu pripadajočega mu plačila za prevoz.
- c. Če ni mogoče ugotoviti, katerega prevoznika zadene odgovornost za izgubo ali škodo, je treba odškodnino razdeliti med vse prevoznike, kot je rečeno v prejšnjem odstavku pod b).

38. člen

Če je kakšen prevoznik nezmožen plačila, se del odškodnine, ki bi ga moral on izplačati, pa ga ni izplačal, razdeli med druge prevoznike v sorazmerju z delom pripadajočega jim plačila za prevoz.

39. člen

1. Noben prevoznik, od katerega je terjana odškodnina po 37. in 38. členu, nima pravice izpodbijati veljavnost plačila, ki ga je opravil zahtevajoči prevoznik, če je odškodnino ugotovila sodna oblast potem, ko je bil prvi omenjeni prevoznik pravilno obveščen o postopku in je imel možnost nastopiti pred sodiščem.

2. Prevoznik, ki želi začeti postopek, da bi izposloval svojo pravico do odškodnine, lahko uveljavlja svoj zahtevek pred pristojnim sodiščem države, v kateri se neki od prevoznikov običajno mudi, v kateri ima svoj glavni poslovni sedež, poslovalnico ali predstavništvo, pri katerem je bila sklenjena prevozna pogodba. Vsi prizadeti prevozniki so lahko tožena stranka v istem postopku.

3. Določbe tretjega in četrtega odstavka 31. člena veljajo za sodbe, izrečene po 37. in 38. členu.

4. Določbe 32. člena veljajo za terjatve med prevozniki. Zastaralni rok pa začne teči od dneva dokončne sodbe, s katero sodišče ugotovi odškodnino, ki komu pripada po določbah tega sporazuma. Če take sodne odločbe ni, pa od dneva dejanskega izplačila.

40. člen

Prevozniki se lahko sporazumejo med seboj drugače, kot je določeno v 37. in 38. členu.

VII. POGLAVJE

NIČNOST DOLOČB, KI BI BILE V NASPROTJU S SPORAZUMOM

41. člen

1. Pod pogoji iz 40. člena je kakršnakoli določba, ki bi posredno ali neposredno spreminjala določbe tega sporazuma, nična ali brez učinka. Ničnost ene take določbe pa nima za posledico ničnosti drugih določb pogodbe.

2. Zlasti je nično, če kakšen prevoznik uporabi zavarovanje ali kakšno drugo podobno določilo, ali pa kakršnokoli določilo, s katerim bi bilo prevaljeno dokazno breme.

VIII. POGLAVJE

KONČNE DOLOČBE

42. člen

1. Ta sporazum je odprt za podpis ali pristop državam članicam Ekonomske komisije za Evropo in državam, sprejetim v komisijo s posvetovalnim glasom po osmem odstavku določb o njeni pristojnosti.

2. Države, ki lahko sodelujejo pri nekaterih aktivnostih Ekonomske komisije za Evropo po enajstem odstavku določb o njeni pristojnosti, lahko postanejo pogodbenice tega sporazuma, s tem, da ji pristopijo po njeni uveljavitvi.

3. Sporazum bo odprt za podpisovanje do vštetega 31. avgusta 1956. Poslej bo odprt za pristop.

4. Ta sporazum mora biti ratificiran.

5. Ratifikacija ali pristop se opravi z izročitvijo listin v hrambo splošnemu tajniku Združenih narodov.

43. člen

1. Ta sporazum začne veljati devetdeseti dan po tem, ko izroči ratifikacijske ali pristopne listine pet držav, omenjenih v prvem odstavku 42. člena.

2. Za vsako državo, ki ratificira sporazum ali mu pristopi potem, ko pet držav izroči ratifikacijske ali pristopne listine, začne ta sporazum veljati devetdeseti dan po izročitvi ratifikacijskih ali pristopnih listin.

44. člen

1. Vsaka država lahko odpove ta sporazum s sporočilom splošnemu tajniku Združenih narodov.

2. Odpoved začne veljati dvanajst mesecev po dnevu, ko prejme splošni tajnik tako sporočilo.

45. člen

Če se po uveljavitvi tega sporazuma kot posledica odpovedi število držav pogodbenic zmanjša pod pet, sporazum neha veljati z dnem, ko začne veljati zadnja teh odpovedi.

46. člen

1. Vsaka država lahko ob izročitvi svojih ratifikacijskih ali pristopnih listin ali kadarkoli pozneje izjavi s sporočilom, ki ga pošlje splošnemu tajniku Združenih narodov, da velja ta sporazum za vsa ozemlja ali za katerokoli ozemlje, za čigar mednarodne odnose je ona odgovorna. Sporazum se začne uporabljati za ozemlje ali ozemlja, omenjena v sporočilu, od devetdesetega dne potem, ko ga prejme splošni tajnik; če tistega dne sporazum še ne bi veljal, pa takrat, ko začne veljati.

2. Vsaka država, ki poda po prejšnjem odstavku izjavo o razširitvi veljavnosti tega sporazuma na katerokoli ozemlje, za čigar mednarodne odnose je ona odgovorna, lahko glede takega ozemlja posebej odpove sporazum po 44. členu.

47. člen

Kakršenkoli spor med dvema ali več državami pogodbenicami glede razlage ali uporabe tega sporazuma, ki ga države ne bi mogle same rešiti s pogajanjem ali kako drugače, je lahko na zahtevo katerekoli prizadete države pogodbenice predložen v rešitev Mednarodnemu sodišču.

48. člen

1. Vsaka država pogodbenica lahko ob podpisu, ratifikaciji ali pristopu k temu sporazumu izjavi, da se ne čuti vezano s 47. členom. Druge države pogodbenice pa niso vezane s 47. členom glede katerekoli države pogodbenice, ki je izjavila tak pridržek.

2. Vsaka država pogodbenica, ki je izjavila pridržek po prvem odstavku, lahko tak pridržek ob vsakem času umakne s sporočilom splošnemu tajniku Združenim narodov.

3. Nikakršni drugi pridržki glede tega sporazuma niso dovoljeni.

49. člen

1. Potem, ko bo ta sporazum tri leta v veljavi, lahko vsaka država pogodbenica s sporočilom splošnemu tajniku Združenih narodov zahteva sklic konference za njeno revizijo. Splošni tajnik sporoči zahtevo vsem državam pogodbenicam, nato pa skliče konferenco za revizijo, če ga v štirih mesecih po njegovem sporočilu najmanj četrtnina držav pogodbenic obvesti, da se strinjajo z zahtevo.

2. Če je sklicana konferenca po prejšnjem odstavku, sporoči splošni tajnik to vsem državam pogodbenicam in zahteva od njih, naj v treh mesecih pošljejo predloge za katere želijo, da naj jih konferenca obravnava. Splošni tajnik razpošlje z okrožnico vsem državam pogodbenicam začasni dnevni red konference skupaj z besedili takih predlogov najmanj tri mesece pred dnem, za katerega je konferenca sklicana.

3. Splošni tajnik povabi na kakršnokoli, po tem členu sklicano, konferenco vse države, ki so omenjene v prvem odstavku 42. člena, in države, ki so postale pogodbenice po drugem odstavku 42. člena.

50. člen

Poleg sporočil iz 9. člena sporoči splošni tajnik Združenih narodov državam, omenjenim v prvem odstavku 42. člena in državam, ki so postale pogodbenice po drugem odstavku 42. člena:

- a. ratifikacije in pristope po 42. členu
- b. dneve, ko začne veljati ta konvencija po 43. črtu
- c. odpovedi po 44. členu
- d. prenehanje te konvencije po 45. členu
- e. sporočila, prejeta po 46. členu
- f. izjave in sporočila, prejeta po prvem in drugem odstavku 48. člena.

51. člen

Po 31. avgustu 1956 bo izvirno besedilo tega sporazuma izročeno v hrambo splošnemu tajniku Združenih narodov, ta pa bo poslal overjene istovetne prepise vsaki državi, omenjeni v prvem in drugem odstavku 42. člena.

Da bi to potrdili, so spodaj podpisani, za to pravilno pooblaščen, podpisali ta sporazum.

Sestavljeno v Ženevi, devetnajstega dne meseca maja, tisočdevetstošestinpetdesetega leta, v po enem angleškem in francoskem izvodu, od katerih je vsak enako verodostojen.

ZAPISNIK O PODPISOVANJU

Ob podpisu sporazuma o pogodbi za mednarodni prevoz blaga po cesti so se spodaj podpisani, ki so imeli pravilna pooblastila, zedinili o naslednji izjavi in pojasnilu:

1. Ta sporazum ne bo veljal za promet med Združeno kraljevino Veliko Britanijo in Severno Irsko na eni ter Republiko Irsko na drugi strani.

2. K četrtemu odstavku 1. člena:

Spodaj podpisani bodo začeli pogajanja o sporazumih, ki naj urejajo pogodbe za selitev povišstva in sestavljeni promet.

Da bi to potrdili, so spodaj podpisani, ki so imeli za to pravilna pooblastila, podpisali ta zapisnik.

Sestavljeno v Ženevi, devetnajstega dne meseca maja,
tisočdevetstošestipetdesetega leta, v po enem angleškem in francoskem izvodu, od
katerih je vsak enako verodostojen.